

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Suomen ja Kiinan toiminnasta ihmiselle vaarallisten eläintautien leviämisen ehkäisemiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mikko Kärnän /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 208/2020 vp:

Mihin toimenpiteisiin Suomi ryhtyy Kiinan painostamiseksi eläintorien pysyvään sulkemiseen ja

miten hallitus huolehtii, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa huomioidaan ihmisille vaarallisten eläintautien ehkäisy ja pidetään kiinni ns. ”one health” -periaatteesta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Koronaviruspandemia on tämänhetkisten tietojen mukaan saanut alkunsa Kiinassa ja jäljitetty wuhanilaiselle eläintorille. Näillä toreilla myydään perinteisten tuotantoeläinten lisäksi villieläimiä, joista COVID-19 on mahdollisesti siirtynyt ihmiseen. Afrikkalaisen sikaruton aiheuttaman sianlihapulan vuoksi etenkin maaseudulla villieläimiä on mahdollisesti käytetty ruoaksi aiempaa enemmän. Pandemian seurauksena Kiinan kansankongressin pysyvä komitea on 24.2.2020 kieltänyt villieläinten kaupan ja käytön ravintona. Kiina on ilmoittanut, että kiello lisätään villieläinten suojelua koskevaan lainsäädäntöön tämän vuoden kuluessa (alkuperäinen laki tullut voimaan 1.3.1989, viimeksi muutettu 26.10.2018). Kielto ei kuitenkaan koske villieläinten käyttöä esimerkiksi kiinalaisessa lääkinnässä.

Elintarvikkeiden hygienian on Kiinassa edelleen merkittävä haaste, ja monille elävän eläimen ostoa on tae ruoan tuoreudesta. Siirtyminen kokonaan pois elävien eläinten myynnistä vaatii huomattavan muutoksen ruoantuotantoon, johon kuuluisi lihantarkastusvelvoite ja kylmäketjun varmistaminen. Eläintorien äkillinen sulkeminen vaarantaa myös Kiinan maaseudun ihmisten ruokaturvan tavallisten tuotantoeläinten myynnin osalta. Villieläinten kaupan päättämiseksi vaaditaan kulttuurinen murros, jonka eteen Kiinan hallinnolta vaaditaan pitkäjänteistä työtä. Keskeistä on vaikuttaa villieläinten käyttöä koskeviin asenteisiin.

Suomi seuraa villieläinten myynnin kielltoa koskevan lainsäädännön kehitystä esimerkiksi Suomen Pekingin suurlähetystössä työskentelevän MMM:n erityisasiantuntijan kautta. Suomi pyrkii vaikuttamaan myös Kiinan ruokaturvaan ja elintarvikehygieniaan liittyvän EU-Kiina-yhteistyön puitteissa. Lisäksi Suomi tulee pitämään asiaa esillä myös kahdenvälisissä keskusteluissa Kiinan kanssa ja mikäli mahdollista, tarjoaa tähän parhaita käytäntöjään. Kehitys kohti mallia, jossa eläinten teurastus järjestetään muualla kuin eläintoreilla, ja kuluttajalle myydään vain turvallisesti käsiteltyä lihaa, on keskeistä. Tämä vaatii siirtymisen pakkaamiseen ja kylmäketjuun tai vaihtoehtoisesti suoramyynniin tilalta. Suomi pyrkii myös vaikuttamaan siihen, että Kiina selvittää CO-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 208/2020 vp

VID-19:n alkulähteen ja mahdollisen eläinreservuaarin, kuten WHO on Kiinalta pyytänyt. Ruokaturvallisuuden lisäksi Suomi pitää tärkeänä vaikuttaa siihen, että Kiina kieltää lainsäädännöllä ja valvoo, ettei eläintoreilla myydä uhanalaisia eläinlajeja esim. lääkinnälliseen käyttöön.

COVID-19-viruksen vaikutukset sekä kansanterveyteen että talouteen ovat ennennäkemättömän suuret. Suomi pitää tärkeänä, että akuutin kriisin hoidon jälkeen myös YK-tasolla tehdään linjauksia toimista, joilla vastaavaan kriisiin joutuminen voidaan välttää. Tässä myös YK:n alaisen Maailman terveysjärjestö WHO:n linjaukset ovat avainasemassa. Suomi tulee olemaan aloitteellinen sen suhteen, että eläintorit ja villieläinten kauppa vastaavien tartuntojen lähteenä tulevaisuudessa saadaan loppumaan.

Zoonoosien eli ihmisten ja eläinten välisten tartuntatauti torjuntaan on perinteisesti panostettu Suomessa paljon. Tärkeimmät väestön suojaamiseksi tehtävät toimet ovat tartuntatautiin jatkuva ja ajantasainen seuranta, mm. tartuntatautilain (1227/2016) 31 §:n perusteella. Kunnan tartuntataudeista vastaavan lääkärin on ilmoitettava kunnan eläinlääkintäviranomaiselle epäilemistään, toteamastaan tai tietoonsa tulleesta zoonoosista. Elintarviketurvallisuusviraston on ilmoitettava epäilyistä tai todetusta ihmisen terveyttä vaarantavasta eläintautitapauksesta Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL). THL:n on ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle epäilyistä tai todetusta ihmisen terveyttä vaarantavasta vakavasta zoonoosista. Näitä ilmoitusvelvollisuuksia tai tartuntatautilain sisältöä ei ole syytä muuttaa sote-uudistuksen yhteydessä.

Zoonoosien torjunta on tärkeä osa kansanterveystyötä. Kansallisesti tartuntatautiin vastustamistyötä tekee THL. Zoonoosien vastustamiseen ja tartuntojen ehkäisemiseen osallistuu Suomessa monia eri tahoja terveydenhuollon, elintarvikevalvonnan (Ruokavirasto) sekä eläinlääkinnän alueilla (MMM). Tautiseurannan tarkoituksena on auttaa viranomaisia suunnittelemaan ja toteuttamaan kansanterveyttä, elintarviketurvallisuutta sekä tuotantoeläinten terveyttä edistäviä toimia ja arvioida niiden tehokkuutta. Vastustus ja ennaltaehkäisy perustuvat suurelta osin lainsäädäntöön ja viranomaistyöhön.

THL:n ylläpitämä tartuntatautirekisteri on keskeinen väline zoonoosien seurannalle. Rekisteri perustuu lääkäreiden, hammaslääkäreiden ja mikrobiologian laboratorioiden tartuntatauti-ilmoituksiin ja se sisältää yksityiskohtaisia tartuntatauteja koskevia tilastoja vuodesta 1995 alkaen. THL kokoaa vuosittain tartuntatautirekisteriin ilmoitettujen tietojen perustella tautikohtaiset raportit, jotka sisältävät tietoa myös keskeisistä zoonooseista Suomessa. Elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden toteamiseksi ylläpidetään järjestelmää, joka mahdollistaa tehokkaat torjuntatoimenpiteet epidemioiden hallitsemiseksi ja lisätartuntojen ehkäisemiseksi.

Kaupungistuminen, väestönkasvu ja esim. metsän lisääntyvä käyttö ajavat villieläimiä lähemmäksi ihmisasutusta, jolloin riski uusien taudin aiheuttajien siirtymiselle kotieläimiin ja ihmisiin kasvaa. Lisäksi ilmastonmuutoksen johdosta eläimet ja hyönteiset leviävät uusille alueille.

Helsingissä 20.4.2020

Ulkoministeri Pekka Haavisto